

Elk stukje van zijn schilderij is een kunstwerkje op zichzelf. Archeologisch, architectonisch en coloristisch onberispelijk afgewerkt, kan niettemin geen der details uit het schilderij worden gelicht zonder dat de eenheid geschonden wordt. Er is stellig geen schilder geweest, die zóó in het kleine doordringende, zóó den samenhang heeft weten te bewaren. Alles werkt mede aan het geheel; alles wat op het doek staat, behoort daar ook om de vereischte uitwerking teweeg te brengen.

Of Leys Tadema dezen weg aanwees? Waarschijnlijker is, dat hij daarvoor ter school is gegaan bij de oud-Hollandsche genreschilders: bij Jan Steen, De Hooghe, Metsu en anderen. Leys leerde hem alleen hoe het schilderen, dat hij op de Academie had geleerd, op het schilderijen-maken moet worden toegepast. Zeer zeker moet Leys in dien zin als Tadema's leermeester worden beschouwd. Trouwens toen hij in 1864 zijn doek: „De Achttiende Dynastie” naar het Parijsche salon zond, waar het de gouden medaille behaalde, exposeerde hij, met Leys' toestemming als zijn leerling. Van hem leerde hij wat schilderijen maken was.

Eenigen tijd geleden had ik met Tadema een belangwekkend gesprek over dit onderwerp. „Wat is een schilderij?” vroeg ik hem. „Er wordt zooveel over gepraat door menschen, die het niet weten, dat men er eigenlijk niet goed achter kan komen.”

„Een schilderij,” antwoordde Tadema, „is een combinatie. Er zijn schilders, die een brok natuur afbeelden en dat dan voor een schilderij uitgeven, maar dat heeft er niets van. Dat is eenvoudig een studie, meer niet. De schilder moet allereerst een sujet hebben. Daaraan moet al het andere ondergeschikt zijn. Om een voorbeeld te noemen. In de „Drenkeling” van Israëls harmonieeren alle onderdeelen met het geheel. Er is niet één detail, dat er niet in behoort. Het is alles noodig voor den indruk, die de kunstenaar heeft

Het «Atrium.»